

Pääministeri Juha Sipilä

Inarinsaamelaiset ry esittää ajankohtaisista saamelaisasioista seuraavaa:

Saamelaiskäräjälaki ja Ilo-Sopimuksen ratifiointin osalta haluamme saattaa tietoonne näkemyksemme ko. laeista ja nykyisestä saamelaiskäräjien toiminnasta.

Olemme kiitollisia, että olemme päässeet eri valiokunta kuulemisiin edellisten lakien valmistelun yhteydessä.

SAAMELAISKÄRÄJIEN LEGITIMITEETTI JA EDUSTAVUUS

Olemme joutuneet kyseenalaistamaan vakavasti saamelaiskäräjien legitimiteetin koska saamelaiskäräjälaki ei enää nykyisellään vastaa saamelaisten alueellista ja demokraattista edustavuutta, siten kuin oikeusvaltion periaatteet edellyttää. Saamelaiskäräjien lain mukaan katsotaan edustavan kaikkia saamelaisia heitä koskevissa asioissa. Saamelaiskäräjien jatkuvasti vahventunut asema maankäytön suunnittelussa ja yleisessä osallisuudessa edellyttää tilannetta jossa kaikki saamelaisten kotiseutualueella olevat saamelaiset **voivat osallistua vaaleihin yhdenvertaisesti ja alueellinen edustavuus ja osallisuus muodostetaan oikeudenmukaisesti.**

Inarinsaamelaiset ry ei tue Saamelaiskäräjiennäkemyksiä kirjelmöidä YK:lle niiden viime syksynä äänioikeuden saaneiden 93 henkilön osalta, jossa saamelaiskäräjät ei pidä näitä henkilöitä saamelaisina. Itsemääräämisoikeus ei voi tarkoittaa pitkäkestoista syrjintää ja kiusaamista osaa saamelaisväestöä kohtaan. Saamelaiskäräjät ei siten voi edustaa väestöä jota se ei hyväksy kokonaisuudessaan.

Nykyinen saamelaiskäräjät ja eri lait ei turvaa Inarinsaamelaisten osallisuutta ja oikeuksia, siten kuin esimerkiksi kolttalaki kolttasaamelaisille. Saamelaiskäräjien kautta osallisuus on satunnaista ja edustajia valikoivaa.

SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN KÄSITTELYSSÄ HUOMIOITAVA

Saamelaiskäräjien kokoonpano

Saamelaiskäräjälain tullessa uuteen käsittelyyn **tulee saamelaiskäräjien kokoonpano muodostaa siten, kuin demokraattiset vaalit oikeusvaltiossa järjestetään.** Nyt kuntakiintiöpaikat, eivät vastaa äänioikeutettujen suhteellista ja alueellista edustavuutta. Saamelaiskäräjälakityöryhmä ei myöskään esittänyt kuntakiintiöihin riittävää

korjausta. Enontekiön, Utsjoen ja Lapin paliskunnan, Sodankylän alueelle. **973 äänioikeutettua** kohden **9 kiintiöpaikkaa**. Inarin alueella jossa on **1511 äänioikeutettua** tulee vain **3 kiintiöpaikkaa**

Käydyissä vaaleissa Lapin paliskunnan alueelta oli vain kaksi ehdokasta ja pelkästään itseään äänestämällä olisi voinut päästä Saamelaiskäräjien jäseneksi, nyt kuntakiintiöpaikkaa ei voitu edes täyttää. Laki on siltä osin myös vanhentunut.

Saamelaismääritelmän muutos esityksellä on aie heikentää Inarinsaamelaisten asemaa

Saamelaismääritelmä tulee säilyttää ennallaan. Saamelaiskäräjät esitti saamelaiskäräjälakiin pykälän 1 momentin 2 kohdan muutosesitys polveutumisen perusteen poistamisesta heikentää sellaisten saamelaista sukua olevien syntyperäisten inarilaisten tilannetta, jotka eivät ole Saamelaiskäräjien vaaliluettelossa

Valitusoikeus ja muutoksenhaku

Inarinsaamelaiset ry korostaa, että saamelaiskäräjiä tulee koskea muutoksenhaku siten kuin hallinnossa yleisesti ja äänioikeushakemuksia koskien valitusoikeus tulee säilyä nykyisen lain mukaan riippumattomalla oikeuslaitoksella.

ILO-SOPIMUS 169 RATIFIOINNIN ESTEET

Saamelaiskäräjät eivät ole hyväksyneet saamelaiskäräjien vaaliluetteloon kaikkia niitä Inarilaista alkuperäiskansaa olevia henkilöitä jotka katsovat olevansa saamelaisia. Ilo-sopimuksen alkuperäiskansa kriteereihin ei kuulu kieli. Suomen saamelaiskäräjät painottaa kieliperustaista kriteeriä.

Inarinsaamelaiset on alkuperäiskansa ja Ilo-sopimus koskee nimenomaan alkuperäiskansaa, on syntynyt erikoinen tilanne, **jossa saamelaiskäräjät ei hyväksy osaa Inarin alueen alkuperäiskansasta saamelaisiksi.**

Pitkään jatkunut kiista saamelaisuudesta jakaa eri väestöryhmiä alueella. Saamelaiskäräjien toiminta osaa inarinsaamelaisia kohtaan on syrjivää.

Inarin alueella on isojakotoimitus loppuunsaattamatta. Useilla Inarinsaamelaisilla on tilaperustaisia oikeuksia valtion maa- ja vesialueilla. Nämä oikeudet nauttii omaisuuden suojaa ja niitä ei voi selvittämättä siirtää kollektiivisen päätöksenteon piiriin. Etenkin kuin saamelaiskäräjille valitaan kiintiöedustajia enemmistö muualta kuin Inarin alueelta ja muut kuin alueen alkuperäiskansa päättäisi alueen luonnonvarojen käytöstä.

ILO-169 sopimusta ei tule ratifioida ennen kuin Suomessa on selvitetty pitkään jatkunut saamelaiskiista oikeuden mukaisesti.

(Valtioneuvoston hiljattain tilaama ja kilpailuttama tutkimus koskien ILO-169 sopimusta ja saamelaisten oikeuksia. Tutkimukseen on rekrytoitu tutkija joka julkisesti on ottanut voimakkaasti kantaa ILO-169 sopimuksen puolesta ja toinen tutkija joka pitää äänioikeuden hakijoita etnoliittisina yrittäjinä. Käsityksemme tutkijoiden objektiivisuudesta on jo lähtötilanteessa puolueellinen.)

INARINSAAMELAISTEN ASEMA

Inarinsaamelaisilta ei ole voitu alkuperäiskansana viedä puheoikeutta omissa asioissa kokonaan toiselle saamelaisryhmälle ja muilta alueita tuleville saamelaiskäräjien jäsenille. Inarinsaamelaisilla alkuperäiskansana tulee olla itseä koskevissa asioissa osallisuus kuten muillakin saamelaisryhmillä ja samoin itse ryhmänä päättää asioistaan.

Inarin alueelle on tullut eri aikoina, eri syistä historiallisesti muita saamelaisryhmiä. 1800-luvulla porokarjaa paimentavat porosaamelaiset ja lähihistoriassa sodan jälkeen asutettiin kolttasaamelaiset. Inarinsaamelaiset ovat kautta historian ottaneet tulijat vastaan ja tulleet hyvin toimeen kaikkien väestöryhmien kanssa. Kaikille tulijoille on osoitettu maa-alueita perinteisesti Inarinsaamelaisten käyttämillä alueilla.

Osittain Inarinsaamelaisten alueille on muodostettu laillaan kolttala-alue. Rinnakkaiselo on sujunut näihin saakka. Nyt Ilo-sopimuksen käsittelyn yhteydessä ja kärjistyneen saamelaiskiistan myötä tilanne on sosiaalisesti kestävä. Näiden eri aikoina Inarin alueelle tulneiden saamelaisryhmien jälkeläisistä osa kiistää alueen alkuperäiskansan identiteetin ja osallistumismahdollisuudet. Näin ei voi jatkua.

Olemme olleet yhteydessä ihmisoikeuskeskukseen, ihmisoikeuliittoon, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon jne. saamatta apua. Valtionhallinnossa ei uskalleta ottaa juurikaan kantaa saamelaiskäräjien asioihin koska selvästikin pelätään ” saamelaisvastaiseksi ” leimautumista.

Saamelaiskäräjien toiminta järjestäytymiskokouksessa myös osoitti, että Inarinsaamelaisten edustajista eniten ääniä saaneita henkilöitä ei valittu hallitukseen, eikä mihinkään toimielimiin. Saamelaiskäräjien enemmistö ” valitsee” inarinsaamelaisista heille sopivimmat henkilöt jotka ovat valmiita tukemaan syrjivää politiikkaa.

Inarinsaamelaisten vaaleilla valittuja edustajia ei siis hyväksytty toimielimiin, sen sijaan he nimittivät saamelaiskäräjien jäsenten perheenjäseniä ja sukulaisiaan toimielimiin.

Yhteiskunnallisesti ja sosiaalisesti ei ole kestävä, että vaaleilla valitut ulkoistetaan osallisuudesta ja päätöksenteosta. Saamelaiskäräjillä ei toimi puolueet ja ehdokkaitten valinnassa ei ole listoja ja siten **henkilökohtaisesti henkilöiden asettaminen oppositioon** on nähtävä vakavana syrjintänä ja lisäksi vaaleissa äänestäneiden henkilöiden loukkauksena.

Inarinsaamelaislaki

Inarinsaamelaisilla samankokoisena vähemmistönä kuin kolttasaamelaiset tulee olla samantasoinen laki kuin kolttalaki ja oma instituutio. Lain tasoilla maininnoilla tulee Inarinsaamelaisten saada automaattisesti kuulemismahdollisuus kuin kolttalain mukaan kolttia kuullaan.

Esitämme selvitettäväksi **Inarinsaamelaislain jossa turvataan oikeudet maan ja veden käytössä, kalastuksessa ja luonnonvarojen hyödyntämisessä Kolttalain kaltaisesti. Inarinsaamelaisten tulee samalla tavalla saada valtion rahoittama instituutio mikä nyt koskee kolttia.**

Inarissa 15.5.2016

Anu Avaskari

Aarne Turunen

Yhdistyksen pj.

vara pj.